

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA KUHITIMU KIDATO CHA NNE

015/2

ELIMU YA DINI YA KIISLAMU 2

(For Both School and Private Candidates)

Muda: Saa 3

MAJIBU

Mwaka: 2017

Maelekezo

1. Karatasi hii ina sehemu A, B, C na D zenye jumla ya maswali kumi na mbili.
2. Jibu maswali manne, swali moja kutoka kila sehemu
3. Kila swali lina alama 25.

maktaba.tetea.org



1. Onesha tofauti nne kati ya Sura zilizoteremshwa Makka na zilizoteremshwa Madina.

- i. Sura za Makka zinaeleza zaidi masuala ya imani, tawhid, na maisha ya akhera, huku zikilenga kuimarisha imani ya Waislamu wa mwanzo.
- ii. Sura za Madina zinahusu zaidi sheria, muongozo wa kijamii, na masuala ya ibada, zikilenga kuimarisha mfumo wa kijamii wa Kiislamu.
- iii. Sura za Makka ni fupi kwa ujumla na zina lugha ya kishairi inayovutia, ilhali Sura za Madina ni ndefu na zina maelezo ya kina.
- iv. Sura za Makka zinalenga kuonesha upinzani wa makafiri, huku Sura za Madina zikielezea masuala ya umma wa Kiislamu na uhusiano wao na watu wa mataifa mengine.

2. Andika tafsiri ya Surat Quraysh kisha eleza mafunzo manne yanayopatikana.

Tafsiri ya Surat Quraysh:

- Kwa ajili ya utukufu wa Quraysh,
- Utukufu wa safari yao ya majira ya baridi na ya kiangazi,
- Basi na waabudu Mola wa Nyumba hii,
- Ambaye amewalisha wasikose chakula, na akawapa usalama wasiwe na hofu.

Mafunzo manne yanayopatikana:

- i. Mwenyezi Mungu ndiye mtoaji wa neema kama chakula na usalama.
- ii. Watu wanapaswa kumwabudu Mwenyezi Mungu kwa sababu ya wema na rehema zake.
- iii. Safari na biashara zinapaswa kufanywa kwa njia za halali na kwa kumtegemea Mwenyezi Mungu.
- iv. Umoja wa jamii ni muhimu kwa ustawi wa kiuchumi na kijamii.

3. "Nawe huku unatumai ya kwamba utaletewa kitabu, lakini ni rehema ya mola wako" (28:86). Kwa kuzingatia aya hii, toa hoja nane kuthibitisha kwamba Qur'an si neno la Muhammad (s.a.w).

- i. Muhammad (s.a.w) hakuwa na elimu ya kuandika wala kusoma, jambo ambalo linathibitisha kuwa Qur'an ni neno la Mwenyezi Mungu.
- ii. Qur'an imejaa maarifa ya kisayansi na kihistoria ambayo hayangeweza kujulikana na mtu wa zama hizo.
- iii. Qur'an inatoa changamoto kwa watu wote waige sura moja kama zake, jambo ambalo halijawahi kufanikiwa.
- iv. Muhammad (s.a.w) alikosoa watu wa karibu naye na hata yeye mwenyewe kupitia Qur'an, jambo ambalo mtu asingefanya kwa matakwa yake binafsi.
- v. Qur'an ina mtindo wa kipekee wa lugha ambao hauwezi kuigwa na hata watunzi bora wa mashairi wa Kiarabu.
- vi. Qur'an ilitabiri matukio ya baadaye, kama vile ushindi wa Warumi na kuenea kwa Uislamu, ambayo yalitimia.
- vii. Qur'an haijabadilika hata kidogo tangu ilipoteremshwa, jambo ambalo linathibitisha ulinzi wa Mwenyezi Mungu juu yake.

viii. Muhammad (s.a.w) alihimiza watu kufuata Qur'an kwa ujumla wake, badala ya kutoa sehemu zinazomnufaisha binafsi.

4. "Na katika Ardhi zipo (alama namna kwa namna) za kuonesha kuwepo kwa Allah (s.w) kwa wenye yakini Na katika nafsi zenu (pia zimo alama) Je hamuoni?" (51:20-21). Tumia hoja nne kuthibitisha dalili za kuwepo kwa Allah (s.w) kutokana na nafsi ya mwanadamu.

i. Maumbile ya binadamu ni ya kipekee, kuanzia sura yake hadi uwezo wake wa kufikiri, jambo linaloonesha nguvu ya uumbaji wa Allah (s.w).

ii. Mfumo wa maisha wa mwanadamu, kama vile damu, mfumo wa upumuaji, na moyo, unadhihirisha ujuzi wa hali ya juu wa Muumba.

iii. Uwezo wa mwanadamu wa kujifunza na kubuni mambo mapya ni ishara ya akili iliyowekwa na Allah (s.w).

iv. Hisia za maadili na dhamira ya kutofautisha mema na mabaya ni dalili za kuwepo kwa Muumba anayemuongoza mwanadamu.

5. "Basi alipofika, aliitwa Ee Mussa hakika mimi ndiye Mola wako. Basi vua viatu vyako, hakika wewe uko katika bonde takatifu la Tuwa" (20: 11-12). Kwa kuzingatia aya hii chambua njia tano za mawasiliano kati ya Allah (s.w) na Mitume wake.

i. Wahyi wa moja kwa moja: Mwenyezi Mungu alizungumza na Musa (a.s) moja kwa moja kama inavyoelezwa katika aya hii.

ii. Kutumia malaika: Wahyi mara nyingi uliletwa kwa Mitume kupitia malaika Jibril, ambaye alikuwa mjumbe wa Allah.

iii. Ndoto za kweli: Mitume walipokea ujumbe kupitia ndoto za kweli, kama ilivyokuwa kwa Ibrahim alipoletewa agizo la kumtoa mwanawe Ismail.

iv. Maandiko: Mitume walipokea maandiko kama vile Qur'an, Zaburi, Taurati, na Injili kama sehemu ya ufunuo wa Allah.

v. Ishara za kimaumbile: Mwenyezi Mungu alitumia ishara za kimaumbile kuwaongoza Mitume wake, kama vile moto uliowaka kwenye bonde la Tuwa kwa Musa.

6. "Je (watu) wanataka dini isiyokuwa ya Mwenyezi Mungu na hali kila kilichomo mbinguni na ardhini kinajisalimisha kwake kipende kisipende na kwake watarejeshwa" (3:83). Kwa kutumia aya hii;

(a) Onesha tofauti tano kati ya mtazamo wa Kiislamu na usiokuwa wa Kiislamu kuhusu nadharia ya dini.

i. Kiislamu unasema dini ni mfumo kamili wa maisha unaotokana na Muumba, ilhali mtazamo wa kidunia huona dini kama mfumo wa kijamii uliotengenezwa na wanadamu.

ii. Kiislamu unaona dini kuwa ni wajibu kwa kila mtu, ilhali mtazamo wa kidunia huona kuwa ni hiari.

iii. Kiislamu unaweka Mungu kama chanzo cha maadili, wakati mtazamo wa kidunia huweka maadili yanayotokana na watu binafsi au jamii.

iv. Kiislamu unaamini maisha ya akhera, huku mtazamo wa kidunia ukizingatia zaidi maisha ya sasa pekee.

v. Kiislamu unaamini kwamba dini inapaswa kufuatwa kwa usahihi, ilhali mtazamo wa kidunia huweka uhuru wa kufuata vipengele vya dini kulingana na matakwa ya mtu.

(b) Thibitisha kwa kutumia hoja tatu tu ni kwa namna gani vipawa alivyotunukiwa mwanadamu humfanya awe na dini.

i. Uwezo wa kufikiri: Mwanadamu ana akili inayomruhusu kutafakari juu ya uwepo wa Mungu na kujua umuhimu wa maadili.

ii. Hisia za dhamira: Mwanadamu ana uwezo wa kujua mema na mabaya, jambo linalomwelekeza kutafuta mfumo wa maadili unaotokana na dini.

iii. Uwezo wa kuuliza maswali makubwa: Mwanadamu ana uwezo wa kuuliza maswali kama vile "Kwa nini nipo?" na "Nini maana ya maisha?" maswali ambayo majibu yake yanapatikana kupitia dini.

7. Chambua miradi mitano ya biashara au uzalishaji inavyoweza kutumiwa na benki ya Kiislamu katika kujijenga na kunufaisha jamii.

i. Murabaha: Benki ya Kiislamu inaweza kutoa mikopo kwa biashara kwa mfumo wa Murabaha, ambapo faida inakuwa sehemu ya makubaliano halali.

ii. Ijara: Benki inaweza kuwekeza katika miradi ya upangishaji mali kama vile nyumba au vifaa vya uzalishaji, ambapo wapangaji hulipa kodi ya haki.

iii. Musharaka: Benki inaweza kushirikiana na wafanyabiashara kwa kuchangia mtaji na kushiriki faida na hasara kwa mujibu wa makubaliano.

iv. Qard al-Hasan: Benki inaweza kutoa mikopo isiyo na riba kwa wafanyabiashara wadogo ili kuwasaidia kukua biashara zao.

v. Wakala: Benki inaweza kuendesha miradi ya kilimo au viwanda kama wakala wa wateja wake, ambapo mapato yanagawanywa kwa mujibu wa makubaliano.

8. Kwa kuzingatia sheria ya familia ya Kiislamu, fafania mambo sita ya msingi ambayo ni wajibu wa wazazi kwa watoto wao.

i. Kutoa malezi bora: Wazazi wana jukumu la kuwalea watoto wao kwa maadili mema na kuwafundisha ibada sahihi ili wawe na ucha Mungu.

ii. Kuwapa elimu: Ni wajibu wa wazazi kuhakikisha watoto wao wanapata elimu ya kidunia na kidini kwa ajili ya maisha yao ya sasa na ya akhera.

iii. Kuwapatia mahitaji ya kimsingi: Wazazi wanapaswa kuwapa watoto wao chakula, mavazi, makaazi, na mahitaji mengine muhimu kwa maisha bora.

iv. Kuwalinda dhidi ya madhara: Wazazi wana jukumu la kuwahifadhi watoto wao dhidi ya maovu ya kijamii, maadui, na mambo yanayoweza kuwadhuru.

v. Kuwaheshimu hisia zao: Ni muhimu kwa wazazi kuwaheshimu na kuwapa watoto nafasi ya kujieleza hisia zao bila kudharauliwa.

vi. Kuwa mfano bora: Wazazi wanapaswa kuwa mfano wa kuigwa kwa watoto wao kwa kuishi maisha ya maadili mema na uadilifu.

9. Jadili masharti sita yanayopaswa kuzingatiwa na muoaji katika ndoa ya Kiislamu.

i. Uislamu: Muoaji lazima awe Muislamu kwa mujibu wa sheria ya Kiislamu, ili kuhakikisha msingi wa ndoa unahifadhiwa kwa misingi ya kidini.

ii. Ridhaa ya wanandoa: Ndoa haiwezi kufungwa bila ridhaa ya pande zote mbili, mume na mke, kama ishara ya heshima na haki ya uchaguzi.

iii. Shahidi wa ndoa: Lazima kuwe na mashahidi wawili waadilifu wa ndoa ili kuthibitisha halali yake na kulinda haki za wanandoa.

iv. Mahari: Mume anatakiwa kutoa mahari kwa mke kama sehemu ya haki zake za kisheria na kuthibitisha uhalali wa ndoa.

v. Kutokuwepo uhusiano wa karibu wa damu: Waoaji wanapaswa kuhakikisha hawana uhusiano wa damu au undugu unaokatazwa na sheria ya Kiislamu.

vi. Uwezo wa kutunza familia: Mume anapaswa kuwa na uwezo wa kifedha na kiakili wa kutunza familia ili kuhakikisha ustawi wa wanandoa na watoto.

10. "Tulimpeleka Nuhu kwa watu wake, naye akasema: Enyi watu wangu! Mwabuduni Mwenyezi Mungu nyinyi hamna Mungu ila yeye ..." (7:59). Kwa kuzingatia aya hii fafana mbinu sita alizotumia Nabii Nuhu kufikisha ujumbe kwa watu wake.

i. Kufundisha hadharani: Nabii Nuhu alihubiri hadharani kwa watu wake ili kuwafikishia ujumbe wa Mwenyezi Mungu kwa uwazi.

ii. Kufundisha faragha: Aliwafundisha watu wake faraghani ili kuwapa nafasi ya kuuliza maswali na kuelewa zaidi mafundisho yake.

iii. Kutumia mawaidha: Nabii Nuhu aliwasihi watu wake kwa hekima na mawaidha mema ili kuwavuta katika njia ya haki.

iv. Kufanya subira: Aliendelea kufikisha ujumbe kwa subira licha ya upinzani na dharau kutoka kwa watu wake.

v. Kuonyesha mifano ya kimaumbile: Nabii Nuhu alitumia mifano ya maumbile kama mvua na mafuriko ili kuwathibitishia watu wake nguvu za Mwenyezi Mungu.

vi. Kutoa onyo la adhabu: Aliwaonya watu wake juu ya adhabu ya Mwenyezi Mungu kama wangekataa kufuata ujumbe wa haki.

11. Eleza mafunzo sita yatokanayo na mambo aliyoyafanya Mtume (s.a.w) katika kuanzisha dola ya Kiislamu.

i. Mshikamano wa kijamii: Mtume alianzisha mkataba wa Madina uliowaleta pamoja Waislamu, Wayahudi, na makabila mengine kwa amani na mshikamano.

ii. Haki za kijamii: Alitoa haki sawa kwa watu wote, ikiwa ni pamoja na wanawake, mayatima, na masikini, ili kuhakikisha usawa wa kijamii.

iii. Kuanzisha mfumo wa sheria: Mtume alianzisha mfumo wa sheria za Kiislamu kwa ajili ya kusimamia haki na kuimarisha nidhamu katika jamii.

iv. Kuimarisha uchumi: Alisisitiza biashara halali, utoaji wa Zakat, na kugawanya rasilimali kwa usawa ili kuimarisha uchumi wa dola.

v. Kueneza elimu: Mtume alihimiza watu kujifunza na kufundishana, na hivyo kuimarisha msingi wa elimu katika jamii.

vi. Kulinda mipaka: Aliunda jeshi imara kwa ajili ya kulinda dola ya Kiislamu dhidi ya maadui na kuhakikisha usalama wa raia.

12. Kwa kuzingatia utaratibu wa kuchagua Khalifa wa Kiislamu;

(a) eleza sababu nne zilizosababisha Abubakar kuchaguliwa kuwa Khalifa wa kwanza wa Dola ya Kiislamu.

i. Ukaribu wake na Mtume: Abubakar alikuwa rafiki wa karibu wa Mtume na alikuwa na uzoefu wa kushirikiana naye katika masuala ya dini.

ii. Uongozi wake wa swala: Abubakar alichaguliwa kuongoza swala wakati wa ugonjwa wa Mtume, jambo lililoonyesha uaminifu wake kwa jamii ya Kiislamu.

iii. Imani ya Waislamu: Waislamu walimuamini Abubakar kwa uadilifu na uaminifu wake, na hivyo kumfanya kuwa chaguo sahihi kwa nafasi ya Khalifa.

iv. Ushauri wa masahaba: Masahaba wengi walimkubali Abubakar kutokana na sifa zake za uongozi na uchamungu.

(b) fafania tofauti mbili za kimawazo zilizojitokeza kuhusiana na uchaguzi wa Abubakar kuwa Khalifa wa kwanza katika dola ya Kiislamu.

i. Tofauti za kikabila: Baadhi ya Waislamu walihisi kuwa Khalifa anapaswa kutoka kabila la Quraysh, ilhali wengine waliona kuwa vigezo vya uongozi vinapaswa kuwa sifa na uwezo wa mtu binafsi.

ii. Ushauri wa haraka: Wengine walihisi kuwa uteuzi wa Abubakar ulifanyika haraka bila mashauriano ya kina, wakati kundi jingine liliona kuwa ilikuwa ni lazima kuchukua hatua za dharura kuzuia machafuko.